

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра психології

ПОГОДЖЕНО:

Начальник кафедри психології,
кандидат психологічних наук, доцент
Мірошниченко О.М.

« ___ » _____ 2021 р.

СИЛАБУС

**навчального курсу «Теоретико-методологічні проблеми психології»
спеціальність 053 «Психологія»
форма навчання: денна**

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри психології,
кандидат психологічних наук, доцент
Дем'яненко Ю.О. _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології
Протокол № __ від «__» _____ 2021 р.

Кредити та кількість годин: 4 кредити ECTS; години: 16 лекційних, 16 семінарських, 8 практичних та 80 самостійна робота.

Анотація курсу

У курсі «Теоретико-методологічні проблеми сучасної психології» розкриваються проблеми методології психології як самостійної галузі наукового знання, сутність та зміст основних категорій психології.

Даний курс повинен вміщувати фундаментальні наукові знання, спроможні формувати світоглядні установки суб'єктів навчання з актуальних проблем сучасної психології. Як теоретична основа курсу виступають фундаментальні загальнопсихологічні дисципліни. Курс є вибіркоким та носить інтегрально-прикладний характер.

Теоретико-методологічні проблеми психології тісно пов'язаний з такими дисциплінами як загальна, соціальна, вікова, диференціальна психологія та прикладними сферами психології психотерапія та психокорекція.

Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології» є: теоретичне та практичне вивчення закономірностей розвитку психологічної науки, її загальної теорії, загальні принципи системного підходу в психології, а також базові категорії, принципи та проблеми психології в історичному контексті та сьогодні. Курс направлений на забезпечення методологічної та теоретичної грамотності студентів-магістрів, що відображається у розумінні ними специфіки методології науки та психологічній практиці, її цілей та функцій.

Організація навчання

Тематичний план

	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
	Сучасний підхід до визначення категоріального апарату психології	20	2	4	-	12
	Наукова парадигма психології	14	2	2	-	10
	Основні методологічні підходи в психології	14	2	2	-	10
	Історичні передумови і логіка розвитку психології	20	4	2	4	12
	Внутрішні і зовнішні причини кризового розвитку психології	14	2	2	-	10
	Методологічний «поворот» в сучасній психології	18	2	2	2	12
	Закони та проблеми в психології	20	2	2	2	14
	Всього годин за курсом	120	16	16	8	80

Завдання до семінарів та практичних занять

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. Сучасний підхід до визначення категоріального апарату психології

План:

1. Базисні категорії психології.
2. Метапсихологічні категорії психології.
3. Основні категорії психології:
 - відображення у психології: рівні; форми; регуляція дій, діяльності;
 - свідомість як ідеальна форма відображення;
 - категорія діяльності у психології : визначення, ознаки; структура;
 - категорія спілкування у психології: визначення, форми, функції, структура;
 - категорія особистості у психології: розкриття суті (на основі співвідношення понять “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”, “суб’єкт і об’єкт” впливів, врахування системної детермінації розвитку особистості);
 - структура особистості за А.Г.Ковальовим, К.К.Платоновим.

Теми для реферативних доповідей:

«Проблема змісту базових категорій психології»

«Дослідження категорії «Я» в українській психології»

Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте принцип відкритості категоріального апарату в психології.
2. Назвіть категоріальний лад сучасної психології за Б.Ф. Ломовим.
3. Які основні категорії сучасної психології виділяє М.Г. Ярошевський?
4. Навести характеристику категоріального ладу сучасної психології за В.А. Роменцем.
5. Охарактеризуйте системи психології за Н. Смітом – як втілення провідного локусу причинності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аллахвердов В.М. Предмет психологии сквозь призму единой теории психологии. Методология и история психологии. 2006. № 1. С. 100-104.
2. Альбуханова К.О. Методологічне значення категорії суб’єкта для сучасної психології *Людина. Суб’єкт. Вчинок: Філософськопсихологічні студії* / за заг. ред. В.О. Татенка. Київ: Либідь, 2006. 360 с.
3. Балл Г.А. «Психология» методологии: рациогуманистический взгляд. Вопросы психологии. 2011. №2. С. 3-13.
4. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. СПб: Питер, 2008. 172 с.
5. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Київ: Ельга, 2008. 336 с.
6. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва: «Наука», 1984. 450 с.
7. Максименко С.Д. Развитие психики в онтогенезе. (В 2-х т.). – Т.1. Теоретикометодологічні проблеми генетичної психології. Київ: Ваклер, 2002.
8. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. Москва, Владимир: Заря, 2005. 300 с.
9. Психология: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катаріна фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.: іл.

10. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інші.; за ред. Ю.Л. Трофімова. - 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
11. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): навч.-метод. посіб. Київ: Ніка-центр, 2003. 204 с.
12. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. вид. 2-ге, стереотип. Київ: Либідь, 2003. 992 с.; іл.
13. Сергієнко Н.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: 2007. 360 с.
14. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 317 с.
15. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 213 с.
16. Черноушек М. Психология жизненной среды / Пер. с чеш. И. И. Попа. Москва: Мысль, 1989. 174 с.
17. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. Москва: УРСС, 1997.

Тема 2: Наукова парадигма в психології

План:

1. Поняття наукової парадигми.
2. Типологія парадигм і моделі світоустрою, що їм відповідають.
3. Природничо-наукова і соціально-культурна парадигми.
4. Природничо-наукова і гуманітарна парадигми.
5. Тенденція просування наукової психології від природничо- наукової орієнтації до гуманітарної.

Теми для реферативних доповідей:

«Становлення вчинкової парадигми В.А. Роменця та її вплив на українську психологічну науку»

«Психологічні парадигми: між наукою і практикою»

Контрольні запитання :

1. Визначити поняття наукової парадигми.
2. Наведіть типологію парадигм і моделі світоустрою, що їм відповідають.
3. Охарактеризуйте природничо-наукову і соціально-культурну парадигми (В.А. Барабанщиков).
4. Визначити позитивістську і гуманістичну парадигми (А.В. Юркевич).
5. Проаналізуйте зміст і сутність природничо-наукової і герменевтичної парадигм (Л. Гарай, М. Кечке).
6. Охарактеризувати природничо-наукову і гуманітарну парадигми (О.І. Єфремова).
7. Проаналізувати тенденцію просування наукової психології від природничо-наукової орієнтації до гуманітарної.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 204 с.
2. Основи психології: Підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2016. 632 с.
3. Парадокси душі: Зб. / Ж. Лабрюйєр. Характери, чи Нрави теперішнього віку. Сімферопіль: «Реноме», 1998. 400 с.: іл.
4. Паркинсон С. Н. Законы Паркинсона: Сборник: Пер. с англ. / Сост. И авт. Предисл. В. С. Муравйов. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.

5. Платонов К. К. Занимательная психология. 4-е изд., перераб. Москва: Мол. Гвардия, 1986. 224 с., ил.
6. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: учеб. пособ. для учеб. заведений профтехобразования. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. Шк., 1984. 174 с.
7. Сергієнко Н.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: 2007. 360 с.
8. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 317 с.
9. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 213 с.
10. Балл Г.А. «Психология» методологии: рациогуманистический взгляд. Вопросы психологии. 2011. №2. С. 3-13.
11. Гусельцева М.С. Методологические кризисы и типы рациональности в психологии. Вопросы психологии. 2006. №1. С. 3-154.
12. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. СПб: Питер, 2008. 172 с.
13. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва: «Наука», 1984. 450 с.
14. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі. (В 2-х т.). – Т.1. Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології. Київ: Ваклер, 2002.
15. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. Москва, Владимир: Заря, 2005. 300 с.
16. Психологічна енциклопедія. / Автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: Думка, 2006. 213 с.
17. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): навч.-метод. посіб. Київ: Ніка-центр, 2003. 204 с.
18. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2005. 634 с.
19. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. Москва: УРСС, 1997.

Тема 3: Основні методологічні підходи в психології

План:

1. Поняття методології.
2. Методологія науки. Наукова парадигма. Теорія як складова наукового пізнання.
3. Методологія психології:
 - особистісний методологічний підхід у психології;
 - віковий методологічний підхід у психології;
 - індивідуальний методологічний підхід у психології;
 - діяльнісний методологічний підхід у психології;
 - системний методологічний підхід у психології.

Теми для реферативних доповідей:

«Проблема визначення предмету психології»

«Основні напрямки наукових досліджень теоретико-методологічних проблем психологічної науки в Україні»

Контрольні запитання :

1. Розкрити сутність методологічного підходу у психології.
2. Проаналізуйте співвідношення принципу та підходу у психології.
3. Охарактеризуйте основні методологічні підходи у психології.
4. Розкрити сутність особистісного підходу в психології.
5. Визначити складові особистісного підходу як методологічного інструменту.
6. Проаналізуйте основні тенденції представленості особистісного підходу.
7. Охарактеризувати індивідуальний підхід як складову особистісного підходу.
8. Визначити віковий підхід як складову особистісного підходу.

9. Охарактеризуйте діяльнісний підхід у психології.
10. Розкрийте сутність системного підходу у психології.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аллахвердов В.М. Предмет психологии сквозь призму единой теории психологии. Методология и история психологии. 2006. № 1. С. 100-104.
2. Альбуханова К.О. Методологічне значення категорії суб'єкта для сучасної психології. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософськопсихологічні студії / за заг. ред. В.О. Татенка. Київ: Либідь, 2006. 360 с.
3. Балл Г.А. «Психология» методологии: рациогуманистический взгляд. Вопросы психологии. 2011. №2. С. 3-13.
4. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Методика та організація наукових досліджень із психології: навч. пос. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
5. Гусельцева М.С. Методологические кризисы и типы рациональности в психологии. Вопросы психологии. 2006. №1. С. 3-154.
6. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. СПб: Питер, 2008. 172 с.
7. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Київ: Ельга, 2008. 336 с.
8. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 204 с.
9. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва: «Наука», 1984. 450 с.
10. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. Москва, Владимир: Заря, 2005. 300 с.
11. Основи психології: Підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2016. 632 с.
12. Парадокси душі: Зб. / Ж. Лабрюйєр. Характери, чи Нрави теперішнього віку. Сімферопіль: «Реноме», 1998. 400 с.: іл.
13. Паркинсон С. Н. Законы Паркинсона: Сборник: Пер. с англ. / Сост. И авт. Предисл. В. С. Муравйов. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.
14. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: учеб. пособ. для учеб. заведений профтехобразования. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. Шк., 1984. 174 с.
15. Психология бессознательного: сб. произведений / сост., науч. ред., авт. вступ. ст. М. Г. Ярошевский. Москва: Просвещение, 1990. 448 с.
16. Психологія: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катаріна фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.: іл.
17. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інші.; за ред. Ю.Л. Трофімова. - 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
18. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): навч.-метод. посіб. Київ: Ніка-центр, 2003. 204 с.
19. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2005. 634 с.
20. Сергієнко Н.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: 2007. 360 с.
21. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 317 с.
22. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 213 с.
23. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. Москва: УРСС, 1997.

Тема 4: Історичні передумови і логіка розвитку психології

План

1. Психологія стародавнього світу.
2. Психофізичний дуалізм.
3. Експериментальна психологія і класичні школи в боротьбі за цілісне вивчення психіки:

- асоціативна психологія;
- структуралізм і гештальтизм;
- функціональна психологія;
- біхевіоризм;
- психологічний енергетизм;
- психологія діяльності.

4. Шляхи подолання розриву академічної (теоретичної) та емпіричної (практичної) психології: культурно-історичний, психотехнічний і моделюючий, у т. ч. системно-мислєдїяльнїсний пїдходи.

Теми для реферативних доповїдей:

«Історїогенез і методологїчні засади постнекласичної психологїчної науки»

«Особливостї психологїї стародавнього свїту»

Контрольнї запитання :

1. В чому полягає рїзниця мїж матерїалїстичним поглядом на психїку та ідеалїстичним?
2. На якї етапи можна умовно подїлити розвиток психологїчної думки?
3. Перечислїть вїдомї вам течїї психологїчної думки.
4. Пояснїть логїку розвитку психологїчної науки як науки про душу до науки про психїчне.
5. Назвїть характернї риси розвитку української психологїчної думки.
6. Проаналїзувати культурно-їсторичнї і внутрїшньонауковї (їдейно-концептуальнї) детермінанти розвитку психологїї

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аллаxвердов В.М. Предмет психологїи сквозь призму единой теории психологїи *Методологїя и история психологїи*. 2006. № 1. С. 100-104.
2. Дуткевич Т.В. Савицька О.В. Практична психологїя: Вступ до спеціальності: 2-ге вид. навч.посїб. Київ: Центр навчальної лїтератури, 2010. 256 с.
3. Леви В. Л. Искусство быть другим. Москва: «Знание», 1980. – 208 с.
4. Леонтьев А.А., Марцинковская Т.Д. Общая, социальная и юридическая психологїя: учеб. для вузов. СПб.: Питер, 2003. 752 с.: ил.
5. Основи психологїї: Пїдручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либїдь, 2016. 632 с.
6. Парадокси души: Зб. / Ж. Лабрюйер. Характери, чи Нрави теперїшнього вїку. Сїмферопїль: «Реноме», 1998. 400 с.: ил.
7. Паркинсон С. Н. Законы Паркинсона: Сборник: Пер. с англ. / Сост. И авт. Предисл. В. С. Муравйов. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.
8. Платонов К. К. Занимательная психологїя. 4-е изд., перераб. Москва: Мол. Гвардия, 1986. 224 с., ил.
9. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: учеб. пособ. для учеб. заведений профтехобразования. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. Шк., 1984. 174 с.
10. Психологїя бессознательного: сб. произведений / сост., науч. ред., авт. вступ. ст. М. Г. Ярошевский. Москва: Просвещение, 1990. 448 с.
11. Психологїчна енциклопедїя. / Автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: Думка, 2006. 213 с.

12. Психологія: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катаріна фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.: іл.
13. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інші.; за ред. Ю.Л. Трофімова. - 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
14. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. вид. 2-ге, стереотип. Київ: Либідь, 2003. 992 с.; іл.
15. Рубинштейн С.Л. Основи общей психологии. СПб.: Питер, 2005. 634 с.
16. Ярошевский М. Г. История психологии. Киев: Мысль, 2015. 575 с.

Тема 5: Внутрішні і зовнішні причини кризового розвитку психології

План:

1. Криза в психології та її форми.
2. Ознаки методологічної кризи психології
3. Предмет психології : необхідність «нового погляду»

Теми для реферативних доповідей:

«Історичний зміст психологічної кризи за Л. Виготським»

«Вплив «відкритої кризи» у формуванні історико-психологічного знання»

Контрольні запитання :

1. Назвіть характерні риси сучасної психології.
2. Чому зміни в психологічній науці пов'язують із епохою постмодернізму?
3. Які прояви психологічної кризи виділяють науковці?
4. Перелічить симптоми кризи.
5. Чому на думку науковців необхідний «новий погляд» на предмет психології

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аллахвердов В.М. Предмет психологии сквозь призму единой теории психологии *Методология и история психологии*. 2006. № 1. С. 100-104.
2. Альбуханова К.О. Методологічне значення категорії суб'єкта для сучасної психології. *Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософськопсихологічні студії* / за заг. ред. В.О. Татенка. Київ: Либідь, 2006. 360 с.
3. Балл Г.А. «Психология» методологии: радиогуманистический взгляд. *Вопросы психологии*. 2011. №2. С. 3-13.
4. Гусельцева М.С. Методологические кризисы и типы рациональности в психологии. *Вопросы психологии*. 2006. №1. С. 3-154.
5. Дуткевич Т.В. Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності: 2-ге вид. навч.посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 256 с.
6. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. СПб: Питер, 2008. 172 с.
7. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Київ: Ельга, 2008. 336 с.
8. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 204 с.
9. Леонтьев А.А., Марцинковская Т.Д. Общая, социальная и юридическая психология: учеб. для вузов. СПб.: Питер, 2003. 752 с.: ил.
10. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва: «Наука», 1984. 450 с.
11. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі. (В 2-х т.). – Т.1. Теоретикометодологічні проблеми генетичної психології. Київ: Ваклер, 2002.
12. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. Москва, Владимир: Заря, 2005. 300 с.
13. Основи психології: Підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2016. 632 с.

14. Парадокси душі: Зб. / Ж. Лабрюйер. Характери, чи Нрави теперішнього віку. Сімферопіль: «Реноме», 1998. 400 с.: іл.
15. Паркінсон С. Н. Законы Паркинсона: Сборник: Пер. с англ. / Сост. И авт. Предисл. В. С. Муравйов. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.
16. Платонов К. К. Занимательная психология. 4-е изд., перераб. Москва: Мол. Гвардия, 1986. 224 с., ил.
17. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: учеб. пособ. для учеб. заведений профтехобразования. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. Шк., 1984. 174 с.
18. Психология бессознательного: сб. произведений / сост., науч. ред., авт. вступ. ст. М. Г. Ярошевский. Москва: Просвещение, 1990. 448 с.
19. Психология общения: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. -3-е изд. Москва: Смысл; Издательский центр «Академия», 2005. 368 с.
20. Психологічна енциклопедія. / Автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: Думка, 2006. 213 с.
21. Психологія: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катаріна фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.: іл.
22. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інші.; за ред. Ю.Л. Трофімова. - 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
23. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): навч.-метод. посіб. Київ: Ніка-центр, 2003. 204 с.
24. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. вид. 2-ге, стереотип. Київ: Либідь, 2003. 992 с.; іл.
25. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2005. 634 с.
26. Сергієнко Н.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: 2007. 360 с.
27. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 317 с.
28. Теорії і методи соціальної роботи: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. Київ: Академвидав, 2005. 328 с.
29. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 213 с.
30. Черноушек М. Психология жизненной среды / Пер. с чеш. И. И. Попа. Москва: Мысль, 1989. 174 с.
31. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. Москва: УРСС, 1997.
32. Ярошевский М. Г. История психологии. Киев: Мысль, 2015. 575 с.

Тема 6: Методологічний «поворот» в сучасній психології

План:

1. Поняття «повороту» в сучасних гуманітарних дослідженнях.
2. Методологічні «повороти» другій половини ХХ – початку ХХІ ст.
3. Антропологічний, онтологічний, герменевтичний, лінгвістичний, іконічний, прагматичний, теологічний, перформативний, медіальний, наративний, просторовий та інші повороти та їх вплив на розвиток психологічної науки

Теми для реферативних доповідей:

«Вплив філософських «поворотів» на психологічну науку»

Контрольні запитання :

1. Охарактеризуйте поняття «повороту» в сучасних гуманітарних дослідженнях.
2. Проаналізуйте методологічні «повороти» другій половини ХХ – початку ХХІ ст.
3. Розкрийте поняття антропологічного, онтологічного, герменевтичного поворотів.
4. Визначити значення просторовий іконічного, прагматичного поворотів у психології.

5. Розкрийте значення теологічного, перформативного, медіального поворотів у психології.

6. Проаналізуйте зміст лінгвістичного та наративного поворотів та їхній вплив на розвиток психологічної науки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аллахвердов В.М. Предмет психологии сквозь призму единой теории психологии. Методология и история психологии. 2006. № 1. С. 100-104.
2. Альбуханова К.О. Методологічне значення категорії суб'єкта для сучасної психології. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософськопсихологічні студії / за заг. ред. В.О. Татенка. Київ: Либідь, 2006. 360 с.
3. Балл Г.А. «Психология» методологии: радиогуманистический взгляд. Вопросы психологии. 2011. №2. С. 3-13.
4. Гусельцева М.С. Методологические кризисы и типы рациональности в психологии. Вопросы психологии. 2006. №1. С. 3-154.
5. Дуткевич Т.В. Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності: 2-ге вид. навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 256 с.
6. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. СПб: Питер, 2008. 172 с.
7. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Київ: Ельга, 2008. 336 с.
8. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 204 с.
9. Леонтьев А.А., Марцинковская Т.Д. Общая, социальная и юридическая психология: учеб. для вузов. СПб.: Питер, 2003. 752 с.: ил.
10. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва: «Наука», 1984. 450 с.
11. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі. (В 2-х т.). – Т.1. Теоретикометодологічні проблеми генетичної психології. Київ: Ваклер, 2002.
12. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. Москва, Владимир: Заря, 2005. 300 с.
13. Основи психології: Підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2016. 632 с.
14. Парадокси душі: Зб. / Ж. Лабрюйєр. Характери, чи Нрави теперішнього віку. Сімферопіль: «Реноме», 1998. 400 с.: іл.
15. Паркинсон С. Н. Законы Паркинсона: Сборник: Пер. с англ. / Сост. И авт. Предисл. В. С. Муравйов. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.
16. Платонов К. К. Занимательная психология. 4-е изд., перераб. Москва: Мол. Гвардия, 1986. 224 с., ил.
17. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: учеб. пособ. для учеб. заведений профтехобразования. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. Шк., 1984. 174 с.
18. Психология бессознательного: сб. произведений / сост., науч. ред., авт. вступ. ст. М. Г. Ярошевский. Москва: Просвещение, 1990. 448 с.
19. Психология общения: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. -3-е изд. Москва: Смысл; Издательский центр «Академия», 2005. 368 с.
20. Психологічна енциклопедія. / Автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: Думка, 2006. 213 с.
21. Психологія: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катаріна фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.: іл.
22. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інші.; за ред. Ю.Л. Трофімова. - 3-те вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.

23. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. (Досвід особистісно-центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): навч.-метод. посіб. Київ: Ніка-центр, 2003. 204 с.
24. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. вид. 2-ге, стереотип. Київ: Либідь, 2003. 992 с.; іл.
25. Рубинштейн С.Л. Основи общей психологии. СПб.: Питер, 2005. 634 с.
26. Сергієнко Н.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: 2007. 360 с.
27. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 317 с.
28. Теорії і методи соціальної роботи: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В.Семигіної, І.І. Миговича. Київ: Академвидав, 2005. 328 с.
29. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 213 с.
30. Черноушек М. Психология жизненной среды / Пер. с чеш. И. И. Попа. Москва: Мысль, 1989. 174 с.
31. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. Москва: УРСС, 1997.
32. Ярошевский М. Г. История психологии. Киев: Мысль, 2015. 575 с.

Тема 7: Закони та проблеми в психології

План

1. Закони в психології.

2. Основні проблеми психологічної науки:

- психофізіологічна проблема;
- психогностична проблема;
- психомотиваційна проблема;
- психопраксична проблема;
- психосоціальна проблема.

3. Перспективи розвитку психологічної науки

Теми для реферативних доповідей:

«Категорія образу: психофізична та психофізіологічна проблема»

«Взаємозв'язок розробки психологічних проблем і основних категорій»

Контрольні запитання:

1. Назвіть основні закони психології за класифікацією Б.Ф. Ломова.
2. Чому психологічні закони називають «законами-тенденціями»?
3. Назвіть ключові проблеми теоретичної психології.
4. Які принципи лежать в основі розробки основних проблем в психології?
5. Перелічіть основні проблеми наукової психології.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аллахвердов В.М. Предмет психологии сквозь призму единой теории психологии *Методология и история психологии*. 2006. № 1. С. 100-104.
2. Альбуханова К.О. Методологічне значення категорії суб'єкта для сучасної психології. *Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософськопсихологічні студії* / за заг. ред. В.О. Татенка. Київ: Либідь, 2006. 360 с.
3. Балл Г.А. «Психология» методологии: радиогуманистический взгляд. *Вопросы психологии*. 2011. №2. С. 3-13.
4. Гусельцева М.С. Методологические кризисы и типы рациональности в психологии. *Вопросы психологии*. 2006. №1. С. 3-154.
5. Дуткевич Т.В. Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності: 2-ге вид. навч.посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 256 с.
6. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. СПб: Питер, 2008. 172 с.

7. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Київ: Ельга, 2008. 336 с.
8. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 204 с.
9. Леонтьев А.А., Марцинковская Т.Д. Общая, социальная и юридическая психология: учеб. для вузов. СПб.: Питер, 2003. 752 с.: ил.
10. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва: «Наука», 1984. 450 с.
11. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі. (В 2-х т.). Т.1. Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології. Київ: Ваклер, 2002.
12. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. Москва, Владимир: Заря, 2005. 300 с.
13. Основи психології: Підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2016. 632 с.
14. Парадокси душі: Зб. / Ж. Лабрюйер. Характери, чи Нрави теперішнього віку. Сімферопіль: «Реноме», 1998. 400 с.: іл.
15. Паркинсон С. Н. Законы Паркинсона: Сборник: Пер. с англ. / Сост. И авт. Предисл. В. С. Муравйов. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.
16. Платонов К. К. Занимательная психология. 4-е изд., перераб. Москва: Мол. Гвардия, 1986. 224 с., ил.
17. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: учеб. пособ. для учеб. заведений профтехобразования. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. Шк., 1984. 174 с.
18. Психология бессознательного: сб. произведений / сост., науч. ред., авт. вступ. ст. М. Г. Ярошевский. Москва: Просвещение, 1990. 448 с.
19. Психология общения: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. -3-е изд. Москва: Смысл; Издательский центр «Академия», 2005. 368 с.
20. Психологічна енциклопедія. / Автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: Думка, 2006. 213 с.
21. Психологія: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катаріна фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.: іл.
22. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інші.; за ред. Ю.Л. Трофімова. - 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
23. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. (Досвід особистісно-центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату):. навч.-метод. посіб. Київ: Ніка-центр, 2003. 204 с.
24. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. вид. 2-ге, стереотип. Київ: Либідь, 2003. 992 с.; іл.
25. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2005. 634 с.
26. Сергієнко Н.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: 2007. 360 с.
27. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 317 с.
28. Теорії і методи соціальної роботи: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В.Семигіної, І.І. Миговича. Київ: Академвидав, 2005. 328 с.
29. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 213 с.
30. Черноушек М. Психология жизненной среды / Пер. с чеш. И. И. Попа. Москва: Мысль, 1989. 174 с.
31. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. Москва: УРСС, 1997.
32. Ярошевский М. Г. История психологии. Киев: Мысль, 2015. 575 с.

Плани практичних занять

Тема № 4. Історичні передумови і логіка розвитку психології

План

1. Написання есе за наступними темами:
 - Зародження психології у недрах філософії.
 - Основні історичні трансформації типів наукової раціональності.
 - Історичний розвиток категоріального апарату психології.
 - Виникнення та формування природньо-наукової парадигми в історії розвитку психології як науки.
 - Виникнення та формування гуманістичної парадигми в історії розвитку психології як науки.
2. Аналіз статті Юревич А.В. «Парадигмальні дебати» (журнал «Методологія і історія психології». 2007. Том 2. Випуск 3).
3. Аналіз статті: Ждан А.Н. «Розвиток поглядів на предмет психології» (журнал «Методологія і історія психології». 2006. Том 1. Випуск 1).

Рекомендована література

1. Аллахвердов В.М. Предмет психологии сквозь призму единой теории психологии *Методология и история психологии*. 2006. № 1. С. 100-104.
2. Дуткевич Т.В. Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності: 2-ге вид. навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 256 с.
3. Леви В. Л. Искусство быть другим. Москва: «Знание», 1980. – 208 с.
4. Леонтьев А.А., Марцинковская Т.Д. Общая, социальная и юридическая психология: учеб. для вузов. СПб.: Питер, 2003. 752 с.: ил.
5. Основи психології: Підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2016. 632 с.
6. Парадокси душі: Зб. / Ж. Лабрюйер. Характери, чи Нрави теперішнього віку. Сімферопіль: «Реноме», 1998. 400 с.: іл.
7. Паркинсон С. Н. Законы Паркинсона: Сборник: Пер. с англ. / Сост. И авт. Предисл. В. С. Муравйов. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.
8. Платонов К. К. Занимательная психология. 4-е изд., перераб. Москва: Мол. Гвардия, 1986. 224 с., ил.
9. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: учеб. пособ. для учеб. заведений профтехобразования. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. Шк., 1984. 174 с.
10. Психология бессознательного: сб. произведений / сост., науч. ред., авт. вступ. ст. М. Г. Ярошевский. Москва: Просвещение, 1990. 448 с.
11. Психологічна енциклопедія. / Автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: Думка, 2006. 213 с.
12. Психологія: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катаріна фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.: іл.
13. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інші.; за ред. Ю.Л. Трофімова. - 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
14. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. вид. 2-ге, стереотип. Київ: Либідь, 2003. 992 с.; іл.
15. Рубинштейн С.Л. Основи общей психологии. СПб.: Питер, 2005. 634 с.
16. Ярошевский М. Г. История психологии. Киев: Мысль, 2015. 575 с.

Тема № 6. Методологічний «поворот» в сучасній психології

План

1. Аналіз статті Валерія Савчука «Феномен повороту у культурі ХХ століття. (Международный журнал исследования культуры №1. 20013.
2. Аналіз статті Соколова Е.Е. «Психологи на распутье: какая методология нужна современной психологии?» (журнал «Методология и история психологии». 2008. Том 3. Выпуск 3).

Рекомендована література

1. Аллахвердов В.М. Предмет психологии сквозь призму единой теории психологии. Методология и история психологии. 2006. № 1. С. 100-104.
2. Альбуханова К.О. Методологічне значення категорії суб'єкта для сучасної психології. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософськопсихологічні студії / за заг. ред. В.О. Татенка. Київ: Либідь, 2006. 360 с.
3. Балл Г.А. «Психология» методологии: радиогуманистический взгляд. Вопросы психологии. 2011. №2. С. 3-13.
4. Гусельцева М.С. Методологические кризисы и типы рациональности в психологии. Вопросы психологии. 2006. №1. С. 3-154.
5. Дуткевич Т.В. Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності: 2-ге вид. навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 256 с.
6. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. СПб: Питер, 2008. 172 с.
7. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Київ: Ельга, 2008. 336 с.
8. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 204 с.
9. Леонтьев А.А., Марцинковская Т.Д. Общая, социальная и юридическая психология: учеб. для вузов. СПб.: Питер, 2003. 752 с.: ил.
10. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва: «Наука», 1984. 450 с.
11. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі. (В 2-х т.). – Т.1. Теоретикометодологічні проблеми генетичної психології. Київ: Ваклер, 2002.
12. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. Москва, Владимир: Заря, 2005. 300 с.
13. Основы психологии: Пособие / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2016. 632 с.
14. Парадоксы души: Зб. / Ж. Лабрюйер. Характери, чи Нрави теперішнього віку. Сімферопіль: «Реноме», 1998. 400 с.: іл.
15. Паркинсон С. Н. Законы Паркинсона: Сборник: Пер. с англ. / Сост. И авт. Предисл. В. С. Муравйов. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.
16. Платонов К. К. Занимательная психология. 4-е изд., перераб. Москва: Мол. Гвардия, 1986. 224 с., ил.
17. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: учеб. пособ. для учеб. заведений профтехобразования. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. Шк., 1984. 174 с.
18. Психология бессознательного: сб. произведений / сост., науч. ред., авт. вступ. ст. М. Г. Ярошевский. Москва: Просвещение, 1990. 448 с.
19. Психология общения: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. -3-е изд. Москва: Смысл; Издательский центр «Академия», 2005. 368 с.
20. Психологічна енциклопедія. / Автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: Думка, 2006. 213 с.
21. Психологія: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катаріна фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.: іл.
22. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інші.; за ред. Ю.Л. Трофімова. - 3-те вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.

23. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): навч.-метод. посіб. Київ: Ніка-центр, 2003. 204 с.
24. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. вид. 2-ге, стереотип. Київ: Либідь, 2003. 992 с.; іл.
25. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2005. 634 с.
26. Сергієнко Н.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: 2007. 360 с.
27. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 317 с.
28. Теорії і методи соціальної роботи: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В.Семигіної, І.І. Миговича. Київ: Академвидав, 2005. 328 с.
29. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 213 с.
30. Черноушек М. Психология жизненной среды / Пер. с чеш. И. И. Попа. Москва: Мысль, 1989. 174 с.
31. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. Москва: УРСС, 1997.
32. Ярошевский М. Г. История психологии. Киев: Мысль, 2015. 575 с.

Тема №7 Закони та проблеми в психології

План

1. Дискусія з наступних питань:
 - Чому проблема визначення і формулювання предмету психології досі є однією з найбільш актуальних?
 - Які загальні особливості психологічної науки впливають на методологію психології?
 - В чому полягає об'єднуючий сенс усіх тих ключових проблем психології?
 - Які існують особливості використання загальнонаукових пояснювальних принципів в психології?
2. Творче завдання: написати есе на тему «Моє бачення основних проблем сучасної психології»

Рекомендована література

1. Аллахвердов В.М. Предмет психологии сквозь призму единой теории психологии *Методология и история психологии*. 2006. № 1. С. 100-104.
2. Альбуханова К.О. Методологічне значення категорії суб'єкта для сучасної психології. *Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософськопсихологічні студії* / за заг. ред. В.О. Татенка. Київ: Либідь, 2006. 360 с.
3. Балл Г.А. «Психология» методологии: рационалистический взгляд. *Вопросы психологии*. 2011. №2. С. 3-13.
4. Гусельцева М.С. Методологические кризисы и типы рациональности в психологии. *Вопросы психологии*. 2006. №1. С. 3-154.
5. Дуткевич Т.В. Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності: 2-ге вид. навч.посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 256 с.
6. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. СПб: Питер, 2008. 172 с.
7. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Київ: Ельга, 2008. 336 с.
8. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 204 с.
9. Леонтьев А.А., Марцинковская Т.Д. Общая, социальная и юридическая психология: учеб. для вузов. СПб.: Питер, 2003. 752 с.: ил.

10. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва: «Наука», 1984. 450 с.
11. Максименко С.Д. Развитие психики в онтогенезі. (В 2-х т.). Т.1. Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології. Київ: Ваклер, 2002.
12. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. Москва, Владимир: Заря, 2005. 300 с.
13. Основы психології: Підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2016. 632 с.
14. Парадокси душі: Зб. / Ж. Лабрюйєр. Характери, чи Нрави теперішнього віку. Сімферопіль: «Реноме», 1998. 400 с.: іл.
15. Паркинсон С. Н. Законы Паркинсона: Сборник: Пер. с англ. / Сост. И авт. Предисл. В. С. Муравйов. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.
16. Платонов К. К. Занимательная психология. 4-е изд., перераб. Москва: Мол. Гвардия, 1986. 224 с., ил.
17. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: учеб. пособ. для учеб. заведений профтехобразования. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. Шк., 1984. 174 с.
18. Психология бессознательного: сб. произведений / сост., науч. ред., авт. вступ. ст. М. Г. Ярошевский. Москва: Просвещение, 1990. 448 с.
19. Психология общения: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. -3-е изд. Москва: Смысл; Издательский центр «Академия», 2005. 368 с.
20. Психологічна енциклопедія. / Автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: Думка, 2006. 213 с.
21. Психологія: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катаріна фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.: іл.
22. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інші.; за ред. Ю.Л. Трофімова. - 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
23. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): навч.-метод. посіб. Київ: Ніка-центр, 2003. 204 с.
24. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. вид. 2-ге, стереотип. Київ: Либідь, 2003. 992 с.; іл.
25. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2005. 634 с.
26. Сергієнко Н.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: 2007. 360 с.
27. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 317 с.
28. Теорії і методи соціальної роботи: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В.Семигіної, І.І. Миговича. Київ: Академвидав, 2005. 328 с.
29. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 213 с.
30. Черноушек М. Психология жизненной среды / Пер. с чеш. И. И. Попа. Москва: Мысль, 1989. 174 с.
31. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. Москва: УРСС, 1997.
32. Ярошевский М. Г. История психологии. Киев: Мысль, 2015. 575 с.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Дайте визначення основним категоріям психології «свідомість», «психіка» та «особистість». Підберіть з наукових джерел цитати різних авторів, які б розкривали зміст даних понять. Законспектуйте цитати. Подумайте, яким чином пов'язані вищезазначені категорії.

2. Використовуючи лекційний матеріал та інформацію з літературних джерел з теми, схематично зобразити співвідношення понять “наукове пізнання”, “теорія”, “парадигма”.

3. Використовуючи лекційний матеріал та інформацію з літературних джерел з теми, схематично зобразити співвідношення понять “наукове пізнання”, “теорія”, “методологія”.

4. Створіть презентацію в програмі Power Point на тему «Логіка розвитку психологічного знання в історичному контексті».

5. Письмово виконайте завдання й завершіть речення.

Постмодернізм в психології.....

Дисоціації в психології – це.....

Нова комунікативна методологія психології дозволить.....

6. Прочитайте, проаналізуйте та законспектуйте матеріал статті:

- Савелюк Н.М. «Дискурсивний поворот» у психології як міждисциплінарна відповідь на запитання сьогодення. *Міжнародні Чепанівські психолого-педагогічні читання*. 2015. Т.13. С.331-337.

- Петренко Д.В. Медіальний поворот у філософії. *Філософія*. 2015. №5 (21). С. 98-102.

7. Створіть презентацію в програмі Power Point на тему «Закони та проблеми в психології».

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем.

Тематика есе:

1. Філософські позиції, що визначають місце та роль психічних явищ у світі.
2. Проблема віри в наукових дослідженнях. Гностицизм та агностицизм в об'єктивному пізнанні світу.
3. Наука та інші форми пізнання навколишнього світу.
4. Загальнонаукові принципи "класичного" наукового дослідження.
5. Наукове знання та його класифікація.
6. Наукове пізнання: підходи та методи.
7. Структура сучасного наукового знання.
8. Наукові факти та їх характеристика. Співвідношення гіпотези та факту.
9. Характеристика наукових теорій. Особливості їх побудови.
10. Питання істинності наукових знань: принцип верифікації та фальсифікації.
11. Закони в структурі наукового знання.
12. Етапи наукового дослідження.
13. Знаково-символічні засоби в життєдіяльності людей та в науці.
14. Знак та символ: порівняльна характеристика.
15. Інформаційний детермінізм та його особливості.
16. Характеристика знаково-символічних засобів, які використовуються в науці.
17. Семіотичні дії та їх характеристика.
18. Теорія критичного реалізму К.Поппера та принцип фальсифікації гіпотез.
19. Концепція внутрішньої єдності логіки доведення та заперечення.
20. Прагматизм, фаллібілізм, релятивізм та операціоналізм в наукових теоріях.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в

Таблиці 1

Таблиця 1

Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
		Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
Сучасний підхід до визначення категоріального апарату психології	6,5	0,5	6	-
Наукова парадигма в психології	3,5	0,5	3	-
Основні методологічні підходи в психології	3,5	0,5	3	-
Історичні передумови і логіка розвитку психології	10	1	3	6
Внутрішні і зовнішні причини кризового розвитку психології	3,5	0,5	3	-
Методологічний «поворот» в сучасній психології	6,5	0,5	3	3
Закони та проблеми в психології	6,5	0,5	3	3
Разом	40	4	24	12
Виконання завдань для самостійної роботи	10			
Виконання есе	10			
Залік	40			
Всього	100 балів			

За ведення конспекту лекцій нараховується 0,5 бала за кожную тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 4 бали. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції

слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- для того аби отримати бали слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);

- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще бали за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 3 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 1 балл за одне повністю висвітлене в конспекті питання з вищенаведеного списку. За виконання завдань для самостійної роботи ви можете отримати до 10 балів.

Кожен курсант (студент, слухач) має до кінця листопада написати та надати викладачу есе на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 10 балів. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення – 2 балм; 2) відповідність змісту темі – 2 бали; 3) структурна логічність – 2 бали; 4) аргументованість висновків – 2 бали; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела – 2 бали.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді іспиту на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На заліку викладач задає вам 4 питання з переліку наведеного нижче, кожна відповідь дає вам до 10 балів. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку

1. Методологія у складі науки.
2. Методологічні та теоретичні проблеми. Порівняльний аналіз.
3. Рівні методологічного аналізу в науці.

4. Проблеми, пов'язані з оволодінням науковими знаннями: валідність в організації наукового дослідження, інтерпретація знаково-символічних засобів, оволодінням змістом наукових знань.
5. Стадії розвитку науки.
6. Суб'єктивні та об'єктивні знання в теорії пізнання.
7. Наукова революція ХХ століття: перехід від некласичної до класичної науки.
8. Позитивізм як методологічний базис наукового пізнання.
9. Поняття парадигми та наукової революції за Т. Куном.
10. Номіналізм, раціоналізм, реалізм та інтуїтивізм як методологічна основа науки.
11. Постнекласична стадія розвитку науки.
12. Постпозитивістське трактування науки.
13. Особливості психологічних знань.
14. Наукове та "ненаукове" психологічне знання.
15. Раціональна та емпірична психологія.
16. Асоціанізм як перший напрямок у психології.
17. Сучасне уявлення про теоретичні та емпіричні методи психології.
18. Моделюючий підхід в теорії пізнання та психологічні гіпотези.
19. Описова та пояснювальна психології як перша дихотомія в історії психології.
20. Морфологічна та динамічна парадигми в психології.
21. Природнича та гуманітарна парадигми в психології.
22. Класична та некласична психологія.
23. Постнекласична парадигма в психології.
24. Зміст конкретно-наукового рівня методології психології.
25. Етапи побудови психологічних теорій.
26. Визначення психіки в контексті різних психологічних підходів (асоціативна психологія, структуралізм, гештальтпсихологія, функціональна психологія, біхевіоризм, психодинамічні підходи, вітчизняна психологія).
27. Психофізична проблема в психології.
28. Форми психологічних знань та їх характеристика. Способи пояснення психічних явищ.
29. Закони в психології.
30. Проблема редукціонізму в психології.
31. Гносеологічні аспекти аналізу психічних явищ (за Л.С. Виготським, Б.Ф. Ломовим, М.А. Холодною).
32. Способи системно-структурного дослідження в психології (за Г.П. Щедровицьким).
33. Психологічна теорія, її функції та типи (за І.І. Ільєсовим).
34. Методологічні принципи психології. Відкритість системи.
35. Принцип детермінізму в психології.
36. Характеристика активності як базового принципу психології.
37. Принцип системності та його застосування у психології.
38. Принцип розвитку як один з основних принципів психології.
39. Принцип єдності свідомості та діяльності в психології.
40. Принцип історизму як один з принципів психологічної науки.
41. Категоріальний устрій психології. Базисні категорії та метакатегорії.
42. Категорія відображення у психології.
43. Особливості відображення як функції психіки. Підходи до визначення суб'єктивного відображення об'єктивного світу.
44. Рівні та характеристики психічного відображення (за Б.Ф. Ломовим).

45. Активність психічного відображення.
46. Поняття та структура діяльності.
47. Підходи до розуміння діяльності у психології.
48. Соціальна природа діяльності. Єдність свідомості і діяльності.
49. Предметність діяльності.
50. Проблема особистості в психологічній науці.
51. Розвиток особистості.
52. Мотивація як психологічна категорія. Мотив-мотивація-мотиваційна сфера особистості.
53. Структура мотивації.
54. Основні класифікації мотивів та мотивації.
55. Теорії мотивації.
56. Відносини та спілкування як категорії психології.
57. Перцептивна сторона спілкування. Механізми формування образу партнера по спілкуванню.
58. Комунікація: засоби, структура та бар'єри.
59. Інтерація як одна з сторін спілкування. Стилi (види) взаємодії у спілкуванні.
60. Психогностична проблема.
61. Психомотиваційна проблема.
62. Психопраксична проблема.
63. Психосоціальна проблема.
64. Психофізіологічна проблема

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

18. Альбуханова К.О. Методологічне значення категорії суб'єкта для сучасної психології *Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософськопсихологічні студії* / за заг. ред. В.О. Татенка. Київ: Либідь, 2006. 360 с.
19. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Методика та організація наукових досліджень із психології: навч. пос. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
20. Гримак Л. П. Резервы человеческой психики: Введение в психологию активности. Москва: Политиздат, 1989. 319 с.
21. Дуткевич Т.В. Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності: 2-ге вид. навч.посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 256 с.
22. Козлов Н. И. Истинная правда, или учебник для психолога по жизни. Москва: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2004. 480 с.: ил.
23. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 204 с.
24. Леви В. Л. Искусство быть другим. Москва: «Знание», 1980. – 208 с.

25. Леонтьев А.А., Марцинковская Т.Д. Общая, социальная и юридическая психология: учеб. для вузов. СПб.: Питер, 2003. 752 с.: ил.
26. Основи психології: Підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2016. 632 с.
27. Парадокси душі: Зб. / Ж. Лабрюйєр. Характери, чи Нрави теперішнього віку. Сімферопіль: «Реноме», 1998. 400 с.: іл.
28. Паркинсон С. Н. Законы Паркинсона: Сборник: Пер. с англ. / Сост. И авт. Предисл. В. С. Муравйов. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.
29. Платонов К. К. Занимательная психология. 4-е изд., перераб. Москва: Мол. Гвардия, 1986. 224 с., ил.
30. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: учеб. пособ. для учеб. заведений профтехобразования. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. Шк., 1984. 174 с.
31. Психология бессознательного: сб. произведений / сост., науч. ред., авт. вступ. ст. М. Г. Ярошевский. Москва: Просвещение, 1990. 448 с.
32. Психология общения: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. -3-е изд. Москва: Смысл; Издательский центр «Академия», 2005. 368 с.
33. Психологія: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катаріна фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ: Знання-Прес, 2007. 510 с.: іл.
34. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та інші.; за ред. Ю.Л. Трофімова. - 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
35. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. вид. 2-ге, стереотип. Київ: Либідь, 2003. 992 с.; іл.
36. Сергієнко Н.П. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: 2007. 360 с.
37. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: Знання, 2007. 317 с.
38. Теорії і методи соціальної роботи: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В.Семигіної, І.І. Миговича. Київ: Академвидав, 2005. 328 с.
39. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2016. 213 с.
40. Черноушек М. Психология жизненной среды / Пер. с чеш. И. И. Попа. Москва: Мысль, 1989. 174 с.
41. Ярошевский М. Г. История психологии. Киев: Мысль, 2015. 575 с.
- Допоміжна**
42. Аллахвердов В.М. Предмет психологии сквозь призму единой теории психологии *Методология и история психологии*. 2006. № 1. С. 100-104.
43. Балл Г.А. «Психология» методологии: рациогуманистический взгляд. *Вопросы психологии*. 2011. №2. С. 3-13.
44. Гусельцева М.С. Методологические кризисы и типы рациональности в психологии. *Вопросы психологии*. 2006. №1. С. 3-154.
45. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии. СПб: Питер, 2008. 172 с.
46. Корольчук М.С. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Київ: Ельга, 2008. 336 с.
47. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва: «Наука», 1984. 450 с.
48. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі. (В 2-х т.). – Т.1. Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології. Київ: Ваклер, 2002.
49. Маланов С.В. Методологические и теоретические основы психологии. Москва, Владимир: Заря, 2005. 300 с.

50. Психологічна енциклопедія. / Автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: Думка, 2006. 213 с.
51. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології. (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): навч.-метод. посіб. Київ: Ніка-центр, 2003. 204 с.
52. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2005. 634 с.
53. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. Москва: УРСС, 1997.

Інформаційні ресурси

1. Калюжна Є. М. Теоретико-методологічні проблеми психології: навч.посіб. Київ: ІПК ДСЗУ, 2019. 136 с. URL: http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/2-Posibnyk_Kaliuzhna-2019.pdf
2. Карапетрова О.В. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. – Бердянськ: БДПУ, 2015, URL: <http://bdpu.org:8080/bitstream/123456789/248/1/Karapetrova%20O.V.%20Metodolohichni%20ta%20teoretychni%20problemy%20psykholohiyi.pdf>
3. Петровский А.В., Ярошевский М.Г. Основы теоретической психологии :<http://psylib.org.ua/books/>
4. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології. Курс лекцій. [Електр. вар-нт] – НУЦЗУ, 2016 // http://books.nuczu.edu.ua/list.php?IDlist=Q_1#up